

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ

247222

รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาสถานภาพ ศักยภาพ และ
ความพร้อมในการพัฒนาและดำเนินการสหกิจศึกษาของ
เครือข่ายการพัฒนาอุดมศึกษาภาคตะวันออก
และองค์กรผู้ใช้บัณฑิต

คณะผู้วิจัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์พัชณี นนทศักดิ์ หัวหน้าโครงการวิจัย

นางสาวเกศริน อิ่มเล็ก นักวิจัยร่วม

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

มหาวิทยาลัยบูรพา

กรกฎาคม 2553

รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาสถานภาพ ศักยภาพ และ
ความพร้อมในการพัฒนาและดำเนินการสหกิจศึกษาของ
เครือข่ายการพัฒนาอุดมศึกษาภาคตะวันออก
และองค์กรผู้ใช้บัณฑิต

คณะผู้วิจัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์พัชณี นนทศักดิ์ หัวหน้าโครงการวิจัย
นางสาวเกศริน อิ่มเล็ก นักวิจัยร่วม

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
มหาวิทยาลัยบูรพา
กรกฎาคม 2553

ประกาศคุณูปการ

การศึกษาเรื่อง สถานภาพ ศักยภาพ และความพร้อมในการพัฒนาและดำเนินการ
สหกิจศึกษาของเครือข่ายการพัฒนาอุดมศึกษา ภาคตะวันออก และองค์กรผู้ใช้บัณฑิต สำเร็จได้
ด้วยดี เพราะได้รับการสนับสนุนและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากผู้ร่วมงานหลายฝ่าย

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาที่สนับสนุนทุนอุดหนุน
การวิจัยจนบรรลุประสิทธิผลในการทำงาน และขอขอบคุณผู้บริหารสถาบันการศึกษาในเครือข่าย
สหกิจศึกษาภาคตะวันออก ได้แก่ มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตบางพระ และวิทยาเขตจันทบุรี มหาวิทยาลัย
ราชภัฏรำไพพรรณี มหาวิทยาลัยเอเซีย มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนาภรณ์ของ วิทยาลัยชุมชนตราด
และวิทยาลัยชุมชนสระแก้ว ที่ให้ความกรุณาและความร่วมมือเป็นอย่างดีในการประชุมสนทนา
กลุ่ม และให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในครั้งนี้ รวมทั้งขอขอบคุณผู้บริหาร ผู้จัดการ และหัวหน้าฝ่าย
ขององค์กรผู้ใช้บัณฑิตที่ให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถาม และประชุมสนทนากลุ่มเพื่อให้ข้อมูล
เชิงลึกอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการวิจัยนี้

ท้ายนี้หวังเป็นอย่างยิ่งว่างานวิจัยนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้สนใจที่
ต้องการพัฒนาสหกิจศึกษาต่อไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์พัชนี นนทศักดิ์

หัวหน้าโครงการวิจัย

การวิจัยเรื่อง สถานภาพศักยภาพ และความพร้อมในการพัฒนาและดำเนินการ สหกิจศึกษาของเครือข่ายการพัฒนาอุดมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือและองค์กรผู้ใช้บัณฑิต โดยมี วัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณของสถาบันสมาชิกของเครือข่าย 6 สถาบัน (Supply) และองค์กรผู้ใช้บัณฑิต (Demand) ระหว่าง พ.ศ. 2551-2555 และเพื่อวิเคราะห์การประเมินศักยภาพ และความพร้อมในการจัดสหกิจศึกษาของสถาบันการศึกษาและองค์กรผู้ใช้บัณฑิต ผลการศึกษา พบข้อมูลดังนี้

ในปี พ.ศ.2551-2552 มี 2 สถาบันการศึกษาที่จัดสหกิจศึกษา โดย พ.ศ. 2551 มีคณะ ทั้งสิ้น 6 คณะ 14 สาขาวิชาและนักศึกษา 422 คน ในปี พ.ศ. 2552 มีคณะ 5 คณะ 14 สาขาวิชา และนักศึกษา 558 คน จากการศึกษาคาดว่าใน พ.ศ. 2553-2555 จะมีคณะเข้าร่วมการดำเนิน สหกิจศึกษา คือ 5,7 และ 8 คณะ ตามลำดับ ส่วนจำนวนสาขาวิชา 18, 21 และ 22 สาขาและ จำนวนนักศึกษา 693, 893 และ 905 คน ตามลำดับ

ในส่วนขององค์กรผู้ใช้บัณฑิต ในปี พ.ศ. 2551 พบว่าองค์กรผู้ใช้บัณฑิตในพื้นที่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีจำนวน 135 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 58.7 ส่วนองค์กรผู้ใช้บัณฑิตนอกพื้นที่มี จำนวน 95 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 41.3 ในจำนวนนี้ 74 แห่ง หรือ ร้อยละ 77.89 เป็นองค์กรผู้ใช้ บัณฑิตที่อยู่ในกรุงเทพฯ ในปี พ.ศ. 2552 จำนวนองค์กรผู้ใช้บัณฑิตในพื้นที่มี 207 แห่ง โดยเพิ่มขึ้น จาก พ.ศ. 2551 ร้อยละ 41.69 เมื่อพิจารณาจากอัตราการเจริญเติบโตจาก ปีที่ผ่านมาคาดว่าใน พ.ศ. 2553-2555 คาดว่าจะมีจำนวนองค์กรผู้ใช้บัณฑิตในพื้นที่จำนวน 293, 416 และ 589 แห่ง ตามลำดับ เมื่อพิจารณาความสมดุลระหว่างจำนวนนักศึกษา (Supply) กับตำแหน่งงานขององค์กร ผู้ใช้บัณฑิต (Demand) จากการคำนวณค่าเฉลี่ยการรับนักศึกษา พ.ศ.2551 และ พ.ศ.2552 เป็นฐาน พบว่าอัตราเฉลี่ยการรับนักศึกษาประมาณแห่งละ 2 คน ดังนั้นจำนวนนักศึกษาที่คาดว่าจะเข้า ปฏิบัติงานสหกิจศึกษาได้ในปี 2553, 2554 และ 2555 คือ 584, 830 และ 1,178 คน ตามลำดับ

จากผลการวิเคราะห์เพื่อประเมินศักยภาพและความพร้อมในการจัดการสหกิจศึกษาของ องค์กรผู้ใช้บัณฑิตพบว่ายังอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ปัจจัยที่สำคัญคือผู้บริหารระดับสูงของทั้ง สถาบันการศึกษาและองค์กรผู้ใช้บัณฑิตยังขาดความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจน จึงไม่ได้นำสหกิจศึกษา กำหนดเป็นนโยบายในการจัดการศึกษาและผู้บริหารองค์กรผู้ใช้บัณฑิตยังไม่เห็นคุณค่าและ ประโยชน์ของผลงานของนักศึกษาสหกิจศึกษา นอกจากนี้ทั้งคณาจารย์ พี่เลี้ยงในองค์กรผู้ใช้ บัณฑิตยังมีความรู้ความเข้าใจระหว่างสหกิจศึกษาไม่ชัดเจน โดยมีข้อเสนอแนะที่สำนักงาน คณะกรรมการอุดมศึกษายังคงต้องรณรงค์ให้ความรู้ความเข้าใจมากขึ้นและต่อเนื่อง

Current situation, capabilities, and readiness on developing and implementing Cooperative Education in higher education institutions and corporate sponsors for cooperative education in Eastern Thailand.

The objective of this paper is to gather both quantitative data of the 6 higher educational institutions, members of Eastern Cooperative Education Network (ECEN), and workplaces for cooperative education in Eastern Thailand during years 2008-2012, and also to analyze and evaluate the capabilities and readiness in developing and implementing the cooperative education program. The information from the finding is as follows:

1. Higher Education Institutions

Only 2 out of 6 universities in the year 2008 and 2009 conducted cooperative education programs. Out of these, there were 14 fields of studies in 6 faculties and 422 students participating in the programs in year 2008. There were 14 fields of studies in 5 faculties in the year 2010. In years 2010-2012 the numbers of institutions, faculties, field of studies, and number of students are expected to slowly increase. There will be 4 institution conducting cooperative education programs by 2012. In the years 2010, 2011, and 2012 there would be 18, 21, and 22 fields of studies in 5, 7, and 8 faculties respectively, conducting cooperative education programs. The increase of student numbers by 2010, 2011, and 2012 are projected to be 693, 893, and 905 students respectively.

2. Workplaces for Cooperative Education

The study found that there were 135 workplaces for cooperative education or 58.7 % out of the total number of workplaces participating in cooperative education programs from the eastern region. The other 95 workplaces or 41.3 % were situated outside the eastern region. Out of these numbers, 74 workplaces were in Bangkok Metropolitan area. In the year 2009, the increasing numbers of workplaces were 41.69 % from the year 2008, made up of 207 workplaces. Considering the past growth rate, the study forecasts in year 2010, 2011, and 2012 there would be 293, 416, and 589 workplaces respectively.

Considering the balance between the number of students participating in cooperative education programs (Supply) and the numbers of job offer for cooperative education students (Demand), the study found that based on the cooperative education students received in year 2008

247222

and 2009, an average of 2 students per workplaces program. So, the expected numbers of cooperative education workforce in year 2010, 2011 and 2012 would be 584, 830, and 1,178 persons respectively.

Lastly, the conclusion on the capabilities and readiness of the 6 higher educational institutions and workplaces for cooperative education revealed from the analysis and assessment, a low adoption of the cooperative education program. A major factor is that executives of both organizations lacked an understanding of the benefit of cooperative education and therefore, did not lead to organizational policies to initiate the program. Corporate executive did not see the value and benefit of work performance of the cooperative education students. In addition, administrators, instructors, job supervisors, and personnel staff of both organizations did not clearly understand the cooperative education system. The recommendation to the commission on higher education would be to continue campaigning consistently for increasing clarity and understanding of the cooperative education program.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฌ
บทที่.....	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
ความรู้ในการทำงานกับสหกิจศึกษา.....	9
แผนการส่งเสริมสหกิจศึกษาให้เกิดความยั่งยืน.....	13
เครือข่ายสหกิจศึกษาภาคตะวันออก.....	18
ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานสหกิจศึกษา.....	28
ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของสหกิจศึกษา.....	32
งานปัจจัยที่เกี่ยวข้อง.....	34
3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	40
วิธีการดำเนินการวิจัย.....	40
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	41
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	43
การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	44
วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล.....	41
วิธีประมวลผลและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	46

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4 ผลการศึกษาวิจัย.....	47
ตอนที่ 1 ข้อมูลของสถาบันสมาชิกของเครือข่าย 6 สถาบัน (Supply) ระหว่าง พ.ศ. 2551-2555.....	48
ตอนที่ 2 ข้อมูลขององค์กรผู้ให้บริการ (Demand) ระหว่าง พ.ศ. 2551-2555	67
ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์เพื่อประเมินศักยภาพ และความพร้อมในการจัดสหกิจ ศึกษาของสถาบันการศึกษาและองค์กรผู้ให้บริการ	70
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	83
สรุปผลการวิจัย.....	83
อภิปรายผล.....	88
ข้อเสนอแนะ.....	92
บรรณานุกรม.....	94
ภาคผนวก.....	97
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	125

สารบัญตาราง

ตาราง ที่	หน้า
3-1 การสุ่มตัวอย่างแบบที่เป็นสัดส่วนและการสุ่มแบบหลายชั้น.....	43
4-1 จำนวนและรายชื่อหลักสูตร สาขาวิชาที่มีการจัดสหกิจศึกษาในปี 2551.....	48
4-2 จำนวนนักศึกษาแต่ละหลักสูตร สาขาวิชา ที่เข้าร่วมสหกิจศึกษาในปี 2551.....	49
4-3 จำนวนและรายชื่อหลักสูตร สาขาวิชา ที่คาดว่าจะเพิ่มขึ้นในอนาคตตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553-2555.....	50
4-4 จำนวนนักศึกษาแต่ละหลักสูตร สาขาวิชาที่คาดว่าจะเข้าร่วมในอนาคตตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553-2555.....	52
4-5 จำนวนและรายชื่อองค์กรผู้ใช้บัณฑิตที่มีศักยภาพในการรับนักศึกษาปฏิบัติสหกิจ ศึกษาปี พ.ศ.2551.....	55
4-6 จำนวนและรายชื่อองค์กรผู้ใช้บัณฑิตที่ร่วมจัดสหกิจศึกษาในเขตพื้นที่มีในปี พ.ศ. 2551.....	55
4-7 จำนวนและรายชื่อองค์กรผู้ใช้บัณฑิตที่ร่วมจัดสหกิจศึกษานอกเขตพื้นที่มีในปี พ.ศ. 2551.....	61
4-8 จำนวนและประมาณการองค์กรผู้ใช้บัณฑิตที่เข้าร่วมจัดสหกิจศึกษา พ.ศ. 2551- 2555.....	65
4-9 จำนวนและประมาณการจำนวนนิสิตที่สถานประกอบการจะรับนิสิตสหกิจศึกษา ปี พ.ศ. 2553-2555.....	68
4-10 จำนวนและประมาณการความต้องการสาขาวิชาขององค์กรผู้ใช้บัณฑิต ปี พ.ศ.2553- 2555.....	69
4-11 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามตำแหน่งงานในองค์กร.....	70
4-12 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามที่ตั้ง.....	71
4-13 จำนวนและร้อยละของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามประเภทธุรกิจ.....	71
4-14 จำนวนและร้อยละ ขององค์กรที่มีการจัดประสบการณ์การทำงานให้นักศึกษา.....	72
4-15 จำนวนและร้อยละประเภทของการจัดประสบการณ์ทำงานให้นักศึกษา.....	72
4-16 ค่าเฉลี่ยระดับความรู้ความเข้าใจในโครงการสหกิจศึกษา.....	73

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
4-17	ค่าเฉลี่ยระดับความรู้ความเข้าใจในโครงการสหกิจศึกษาจำแนกตามการจัด ประสบการณ์การทำงานให้นักศึกษา.....	76
4-18	การวิเคราะห์ SWOT ของสถาบันการศึกษา.....	80
4-19	การวิเคราะห์ SWOT ขององค์กรผู้ใช้บัณฑิต.....	81
4-19	การวิเคราะห์ SWOT ขององค์กรผู้ใช้บัณฑิต (ต่อ).....	82

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1-1	เครือข่ายสหกิจศึกษาภาคตะวันออก.....	2
1-2	กรอบแนวความคิดในการวิจัย.....	8
3-1	การสุ่มตัวอย่างแบบที่เป็นสัดส่วนและการสุ่มแบบหลายชั้น.....	42